

Szellem

Most, most, most meghalnék érted...

De jön a reggel, a gond s elhalványul a képed...

Füst Milán

Szellem

Emlékszem a fekete színre, arra a fekete színű dresszre, amiben úgy lopakodott, akár egy macska, és emlékszem még zöldeskék macskaszemére, amiben meglapult némi nyugtalanság, s mint egy fakó paraván, valamit el is rejtett énelőlem; valóban rejtélyes volt. Mégis inkább Eszter szövevényes és nem kevésbé szeszélyes történeteire emlékszem, melyek ugyanúgy az arcomba vájódtak, mint feledhetetlen pillantása. Családom deprivált helyzetéből kifolyólag nem engedhettem meg magamnak, hogy továbbtanuljak, imígyen, felsőfokú tanulmányaimat néhány esztendővel előretolván, elutaztam a fővárosba, csak hogy szerencsét próbáljak. S néhány hét múlva – egyelőre nagybátyám által *par hasard* szerzett kölcsönlakásban dekkolva – este nyolc órától hajnali fél ötig egy hatalmas és ódon galériában mint biztonsági őr felügyeltem. Komédia. Ám egyáltalán nem bántam meg; jóllehet egyedül voltam, azonban a könyvek és az a két testes thesaurus – angol és francia szavak csodás tárháza –, amiket magammal vittem, teljesen lekötötték a figyelmemet. Mindamellet, hogy az alatt a hellyel-közzel nyolc óra alatt kétszer, esetleg háromszor is körbejártam a széles, fixatív- és olajillattól visszhangzó termeket, ahol – még most is úgy képzelem – senki más nem járhatott, csak én, egyedül én. Emlékszem a fekete szövetre, a zöldeskékkel elegy pillantásra, a szavakra, amelyekből másodpercek alatt kerek és izgalmas történetek sarjadtak. Igen, még emlékszem, miközben egy vaskorlátra könyökölve, immár elsőéves hallgatóként nézem a Duna ugyancsak zöldeskék árnyalatát, mely egyetlen pillantásával elnyel, elemészt engem, aki csupán emlékezik.

S most, most mi ez a különös hangfoszlány? Látom magam, amiként fölriadok a dohos, szűk fülkében s bággyadtan követem a váratlan, és miért ne mondhatnám: kísérteties dallamokat, melyek föléledtek a galéria egy messzi traktusában. A dallamok szinte matematikai pontossággal megírt taktusai lágyan követték egy-

mást, jóformán karöltve; s egyből ráismertem az apám által oly sokat hallgatott Bach-tételekre. Kóvályogva nekilódultam az ismeretlen-ismerős termeknek, még mindig arra gondolván, hogy az emlékezetem csal e muzsikával, és hogy talán a honvágy kelthette életre ezeket a ritmusokat, semmi más. Csupán egynéhány napja dolgoztam a posztomban, s a titokzatosság, és akkor a zene nemkülönben, átjárt engem is, nem csak a végtelen folyosókat, falakat, a falakon s a falak előtt porosodó ezernyi képek vásznát. Azonban minél mélyebbre hatoltam az objektum enteriőrében, annál intenzívebben szólt a muzsika, amit már semmiképpen nem minősíthettem a képzeletem szelíd játékának: valaki tartózkodott rajtam kívül az épületben. És Bachot hallgat? Badarság. Mégis továbbmentem. Talán a kíváncsiság hajtott, vagy pedig a félelem – nem tudtam volna meghatározni; csak „mentem, két öklöm két ronggyá rohadt zsebemben”, motyogtam magamban a halhatatlan szonett sorait, amikor valami egészen váratlanba botlottam. Egy alacsony, énnálam minden valószínűség szerint idősebb lány szemlélte a festményeket. Kezében zseblámpa, sovány lábán kopott papucs, amiben tökéletesen nesztelenül kószált. Azt hiszem, Eszter, aki a bennünket körbeelő félhomályba ugyanúgy belekapaszkodott, akárcsak hosszú, sötét színű hajzuhatagába, mihelyt megpillantott, egy éleset kurjantott, ami egyfelől félelmet szimbolizáló sikolyt, másfelől pajkos kiáltást is jelölhetett, mely mindenképpen kegyelemért esedez, de hogy miért, az rejtély. Azután mindketten hallgattunk.

Amikor napokkal később eszembe jutott a borostyán-szépségűvé kövült incidens, képtelen voltam eldönteni, hogy inkább tragikusság vagy netalán nevetségesség hatja át ügyetlen, mindazonáltal megfontolatlan cselekedetemet. Mindhiába szekírozott Eszter, hogy ő egyáltalán nem betolakodó, nem egy ismeretlen drogos vagy részeg fruska, akinek vélem (pedig semmiképpen nem tartottam annak), hanem teljes jogú tulajdonosa egy szobának (ahová el is vonszolt magával, s ahol, meglepetésemet aligha leplezván, szembetalálkozhattam a kínos realitással), úgylátszólag – folytatta vehemensen a felbőszült lány – nem tehetem ki a szűrét csak úgy, cakompakk. S mindhiába próbáltam magamhoz térni a komfortosan berendezett szobácska küszöbénél, kezemben körülbelül féldeci borral, amit Eszter épp a grandiózus bemutatkozás örömeire töltött ki két műanyag pohárba, merthogy egyvégtében sorakoztattam magamban az érveket és ellenérveket, mi alatt a fülemben bújta a váratlan fölbukkant személy zsidobongó intonációja. Csupán serényen bólogattam. Proszit.

Végül minden tisztázódott. Nagybátyám, András elfelejtett említést tenni kegyeltjéről, akinek helyet, mondhatnók hozzám hasonló mód egy kölcsönlakást – avagy szobát, édesmindegy – kerített egy omladozó, az égvilágon senkit sem foglalkoztató galéria mélyében, valahol Pest külvárosában. Szájtátva hallgattam Andrást, a különcködő bohémet, aki mellettem ült a lakkhiányos padon, egy elhagyatott s szokatlanul nyugalmas tér közepén. Alig hittem a füleimnek. Tudatomban pedig toldozott-foltozott históriák kavargtak festőművész nagybátyámról, akinek az otthon atmoszférájában két jellemző, ugyan-

akkor egymást kioltó tulajdonságát rótták fel unos-untalan: nem áttolja az alkoholt, valamint, zsugori lévén, meglehetősen fogához veri a garast. Ámbátor alig kevesebb mint egy hónap elegendő volt ahhoz, hogy szembesüljek a családi fabulák illogikus állításaival. András nemhogy vetekedne egy szerzetes absztinens, állhatatos életével, de még egy jóformán nincstelen leánynak is segített talpra állnia. De Eszterrel kapcsolatban nem mondott többet. Kajánul vigyorgott az orra alatt s valami olyasmit dűnnyögött, hogy ő majd mindent elárul nekem, ha úgy szeretné, különben pedig amúgy is rengeteget fog beszélni.

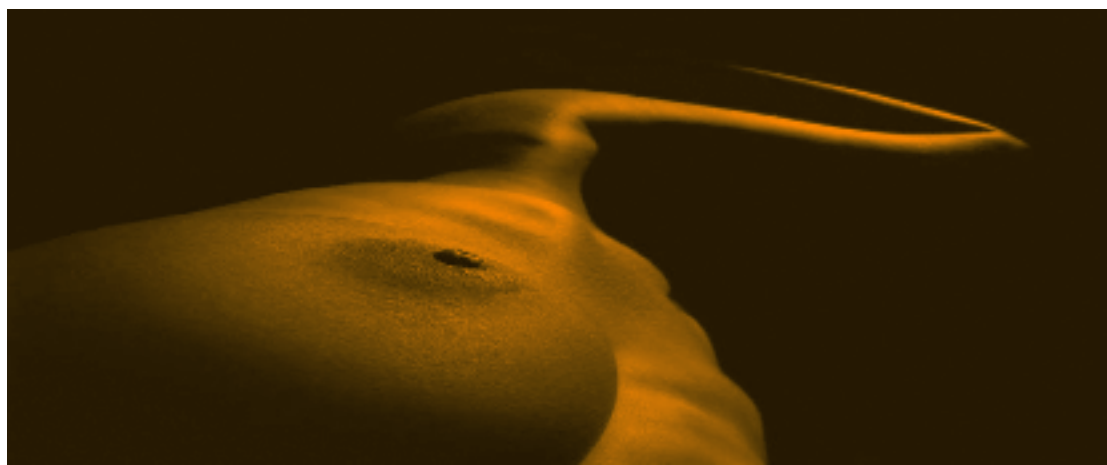
– Be nem áll a szája – legyintett akkurátusan András, mikor búcsúzóul visszafordult.
– Lyukat beszél a hasadba.

Megint csak megszólalnak a dallamok, azok a kísértet-dallamok; de ez most egészen más muzsika, és köze a korábbi hangfoszlányokhoz egyedül a centrummal magyarázható, ahonnet elindul s vibrálva kúszik könyvbástyákkal óvott fészkelemhez. Nem beszélünk egymással. Ennek ellenére mégis loholva szelem a folyosókat, végtelen termeket, csakhogy ott legyek, lássam arcát, halljam hangját, mely, akár a fény, megtörik remegő gyomrom üvegfalában. Majdnem hogy egy hét is beletelt, mire mindketten legyűrtük bátortalanságunkat és ismét, azazhogy először igazán beszélgetni kezdtünk, és akkor is csupán Eszter, pontosan, amiként nagybátyám megjósolta napokkal korábban. Eszter beszélt és csacsogott és duruzsolt és énekelt s hirtelen kimerült, majd utóbb álomba szenderült. Arra eszméltem, hogy a hosszú-hosszú konverzáció alatt elfogyasztott bormennyiség, plusz a tikkasztó augusztusi éjszaka elattata a lányt, aki vígan szuszogott az egynéhány matracból eszkábált fekvőhelyen, mely recsegve-ropogva ölelte magához soványka testét. A zene ezenközben elhalt. A csend engem úgyszintén elkábított, és mialatt visszatántorogtam az őrhelyemre, fejemben a szavakkal, melyekkel az elszundított lány traktált korábban, átjárt valami könnyűség, valami megfoghatatlan zuhatag; majd én is elaludtam.

S lassan-lassan egymásba folynak a napok, az éjszakák, ámde a szavak ugyanolyan élénken ragyognak, mint annak előtte: a tudatomban szaladgálnak – még most is! – az Eszter által fölébresztett karakterek. Rengeteg sztori meglapult a tarsolyában, amiket, akár egyfajta fokokként kibontakozó crescendo-dallam, napról napra, éjszakáról éjszakára elmondott számomra, valóra váltva e képtelenséggel az éji álmokat, és, ha nem is végérvényesen, de eliminálva a nappali köntösbe öltöztetett külvilágot, ami éppúgy távolodott éntőlem, mint a hétköznapi szavak és rutinszerű mozdulatok, a bevásárlóközpontok és mozifilmek egyaránt. Hol voltam egyáltalán?

Az alatt a több mint két év alatt, amíg éjjel a mesék ébresztettek, s ásítva hallgatott a nappal, Eszter csupán alkalomadtán, két-három havonta ha néhány napra utazott el az elhagyott galéria mélyéből. Nem említette, miért megy, hová megy, kivel találkozik. Nem beszélt a legegyszerűbb vagy épphogy legnehezebb történetéről sem: a saját történetéről; meglehet, nem is kérdeztem minderről, bárha vágytam rá, hogy közelebről megismerjem őt, e különös, éjszakai hírmondót.

Egy alkalommal közel egy hétig volt távol – most sem osztotta meg velem, hová utazik – és joviálisan meghagyta számomra, hogy nyugodtan hallgassam a lemezeit, bármit, amit csak óhajtok, s hogyha úgy tartja kedvem. Hosszú éjszakák ezek, mikor Eszter távol van; még inkább egybemosódnak s kitégúlnak, akár a korábbi napszakok akármeilyike. Elszédülve tébláboltam a folyosókon, kerestem valamit; jobban mondva: valakit. Minden festményt újra és újra megvizsgáltam, mindegyik lemezt újra és újra meghallgattam, kottáról kottára, Bachtól Leoš Janáčekig mindent. Úgy éreztem elviselhetetlen

magányom közepén, hogy a nap mint nap elmondott történetek, családokról és álmokról, tulajdonképpen afféle serkentőszerként hatnak a testemre és az elmémre. Ráadásul Eszter impulzív hangszíne csupán hab a tortán.

Apám annak az éjszakának a másnapján látogatott meg, teljesen váratlanul, mikor Eszter először megcsókolt engem. Megzavarodva álltam a délutáni vakító napsugarak keresztútjében, mialatt atyám szünet nélkül skandálta az újabbnál újabb információkat az otthon levőkkel, szótlán anyámmal, nemrég megbetegedett öcsémrel s az omladozó házzal kapcsolatban. Némiképp megértettem szavait. Egy jottányi higadtság is ágyazódott e szapora hírzőn áramába, annak ellenére, hogy mégiscsak hidegen, majdhogynem idegenül álltunk egymással szemben. Azok az észrevétlen, éles szíkek ismét gátat metszhettek közöttünk, mint korábban, s ráadásként mindketten kábák voltunk, akár az álomkórosak: apám a hosszú, számára bizonyára szokatlan vonatúttól meg az októberi fények kavalkádjától, én pedig az éjszakai affértól, a csóktól, mely, mint mondani szokás, derült égből villámcsapás. Apám közelebb csoszogott, eközben ingerületen morgolódt szentori hangján, aminek kiváltó oka hűvös közönyöm lehetett, amivel fogadtam őt. Bevallotta, azért érkezett, hogy örömhírről szolgáljon számomra. Kíváncsian fürkésztem arcát, melyet minduntalan beárnyékolt kusza emlékezetem áttetsző fátyla. A több mint félszáz esztendő arcborján végigbukfenceztek a fényhullámok. Nem értem. Mire gondolsz, apa? Egyszerű, mondta, ezért is kellett fölutaznom hozzád – majd belefogott vég-hossza nincs monológjába, amiben meglapult némi mélabú, mindamellett, hogy az örömhírt rendkívüli elánnal göngyölítette fel számomra. Valóban egyszerűnek tűnt mondanivalója. Nemrég, amiként taglalta lassan-lassan, néhány héttel ezelőtt szó szerint összefutott egyik gyerekkori pajtásával, aki egy végeláthatatlan, temérdek sörrel megfröccs-tengerrel megöntözött délutánt követően följánlott apámnak egy állást, valahol Németország szívében. Miután végighallgattam, megkíséreltem együtt örvedeni apámmal, aki immár tíz éve éledgett s próbálta eltartani családját alkalmi munkák tömkelegéből, hasztalanul; biztosra vettem, hogy apám, originális szakmáját tekintve általános iskolai tanár, kapva kapott az alkalmon.

Nagyszerű, suttogtam felszínesen. Éreztem, a csók, s még inkább Eszter, a hatalmában tart, és szorít, nem ereszt.

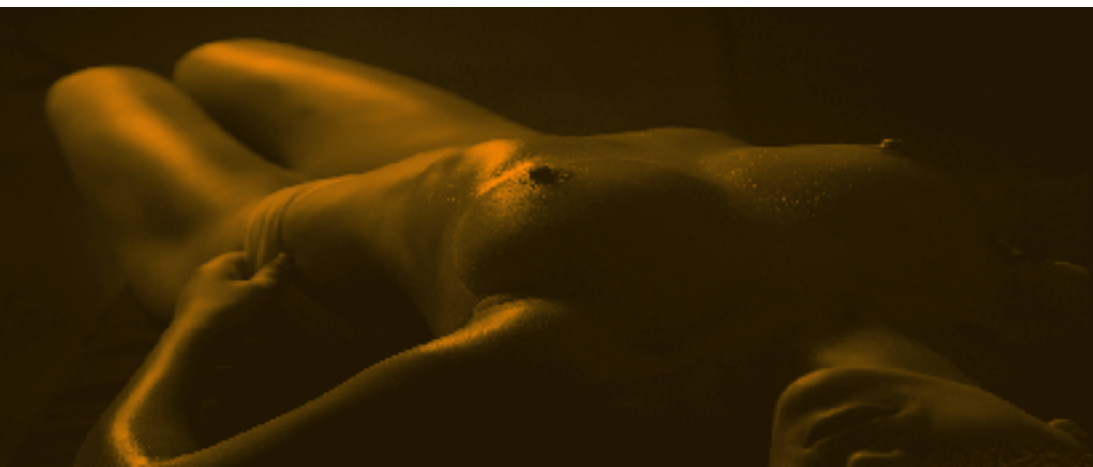
– És veled mi a helyzet, Bence? – érdeklődött apám, meglehetősen felajzva; szemében még ott szikrázott az iménti örömhír tűzijátéka: rég nem láthattam ennyire felhőtlennek az öregemet. Fenomenális, minő ráncok!

– Semmi – hebegtem színtelenül.

– Miazhogyz?!

– Csupán, csupáncsak dolgozom – válaszoltam –, semmi különös. – Majd meg sem várván, miként reagál zavaromra, olyasmit tódítottam, hogy mennem kell, nem maradhatok tovább, de nyugodtan pihenje ki magát, megtalál minden szükségeset a lakásban, de valóban mennem kell, igen, apa, nem tűr halasztást, semmiképpen sem, úgyhogy kellemes szieszta, majd hajnalban érkezem, viszlát.

Azután semmi más, csupán lenyargalni a lépcsőn, kilépni a késő délutáni nyüzsgésbe, álmatlanul és vágyakozva, végül szaladni a kacskaringós utcákon, villamosra fel, villamosról le, metróba be, metróból ki, mialatt az egybemosott világot letuszkolni egy fe-

neketlen üregbe s helyet adni a vágnak meg céltalanságnak, melyek oly hüen konserválják a minap átélt eseményt; azt a nagyon is illékony pillanatot. Hosszú órákig csavarogtam a pesti utcákon és tereken, mígnem elhatároztam, hogy elindulok a galéria felé, átítatva a gondolattal, hogy őt, Esztert netán nem találom már ott. S eszembe jut a képsor, a mindennapi mesét követő csöndesebbnél csöndesebb hallgatás, mely földuzzadt az elmúlt hónapok szavakkal teli súlyával, amiben Eszter könnyű mondatai elkeveredtek a könyvek és versek tartalmával. A súly pedig csak süllyed és süllyed, mikor a csend megfeszül kettőnk között, és akár egy hullám, bekebelez; s miután kitör, nem marad más a pusztta mozdulatnál, mely nem ismer nyelvet, nem ismer szavakat. Igazi metamorfózis. Ahogy megkeresik egymást az ujjak, ahogy egymásba kapaszkodik két pillantás a félhomályban, és ahogy fölbukkan egyfajta bizonyosság a magánnyal s rejtéllyel keresztezett épület mélyében. Bizonyosság, ami pofonnal végződött. Puff neki! S végül arra kért, hogy menjek el, mivel nem érzi jól magát s egyedül szeretne maradni. *Sapienti sat*, tartózkodj bárminemű kapcsolattól.

Eszter, mikor beléptem hozzá, nem figyelt rám különösebben; lezseren ücsörgött egy kopott s megrepedt támlájú széken, közvetlenül az ablak mellett. Halkan dúdolta a háttérben duruzsoló szaxofon-suttogást, mialatt egy poros, szürke vászonra különös formákat s fakó színeket pingált. Nyugtalanul fészkelődött a széken, mely meg-megnyikkanva furakodott a dzsessz-zene szinkópáiba. Úgy ült ott, ahogy jóval később az emlékezetembe vésődött. A fekete szövet, az itt-ott megnyúlt dressz kiemelte alakját, s mikor első ízben rám emelte tekintetét, a szobában szinte vakítóan villódzó zöldeskék pillantása szintúgy a tudatomba szökött, és exponálódott, mindörökre. Hallgattunk. Egyes-egyedül az ecset, a vászon meg a távolban vibráló zene által ébresztett harmónia törte meg néma állapotunkat. Leültem az ágynak titulált fekvőhelyre, és figyeltem, amiként Eszter a fakó fényben festi, egyre csak festi ákombákomjait, színeket és formákat egybegyúrva-kenve. Fáradságom, mint valami beinjekciózott nyugtató, lassan szétáramlott a testemben; s elaludtam. Minden, ami körbevett, még inkább egybemosódott, a csók, az éjszakák, apám, a föléledt októberi eső. Egy mezőről álmodtam, egy tóról, amiben úszott az idő, a fövény, az égbolt áttetsző vászna, és a tó partján egy fa hullámozott, ami én voltam.

Arra riadtam, hogy valami hideg, kavicszerű az arcomhoz ér. Óvatosan végigtapogatja az arcomat, és mikor fel szerettem volna ülni, Eszter szelíden, nűánsznyi melankóliával utasított, hogy feküdjek tovább, ne mozduljak. Azután végképp egybemosódik minden; a mozdulat, mely a lélegzet ritmusához idomul, hol lassan, már-már lomhán követi a pillanatot, hol pedig fölgyorsul s feltartóztathatatlanul kapaszkodik az elmúltba. Majd ismét csak csend. Megint csak hallgatás.

Még nem múlhatott el éjfél, mikor Eszter lopakodva, akár egy macska, kikászálódott a matrac-rengetegből s teste köré csavarva egy szíznű ruhaneműt a lemezek közt kezdett babrálni, miközben bágyadtan szemlélttem, mintha nem volna más, csak egy eltévedt szellem. A zene vészjóslóan fölharsogott. Eszter egy kissé megszeppenve visszabújt a gyapjútakaró alá, ahol feküdtem. Az eső türelmesen kopogott; a zene bonyolult moderatója majdnem hogy elnyelte.

Eszter kérdezett tőlem valamit, de nem értettem, mit mondott, és megkértem, hogy ismétlje meg szavait. S akkor történt; abban a pillanatban beszélt először magáról, ha-

bár most sem első személyben, hanem úgy, akárha egy újabb, azelőtt ismeretlen mesefigurát keltett volna életre: harmadik személyben s megállás nélkül kritizálva e szereplő küllemét és bellemét egyaránt, mint hogyha még kiforratlan volna. Nehezen illesztettem össze a homályos curriculum vitae hermetikusan zárt mozaikdarabkáit. Próbáltam elképzelni a Keleti-Kárpátok néhol felhővel takart szürke domborulatát, ahogy Eszter ecsetelte számomra. S azt a kacsalábakon forgó házat, ahonnet elmenekült. Ámde, mikor rákérdeztem, mi okból menekült el, miért mondta azt,

elmenekült, s mikor arcára pillantottam, az éjszaka fákó kék leplébe fonva is észrevettem, hogy pillantása könnyektől nedves. Mégis folytatta. Két kezével elfedte arcát s úgy árulta el az ominózus képsorokat. A férfi, akivel ott, a határon túl együtt élt, tulajdonképpen nem a rokona, egyszerűen befogadta őt abba a tanyaházba, abba a mocskokba; s mivel sehová se mehetett, Eszter ott tartózkodott, tizenhárom évesen s voltaképpen nincstelenül, idővel kihasználtnak, egy darab rongyként. Mindezt szenvtelenül taglalta, csupáncsak egyszer-egyszer bicsaklott meg a hangja, s még akkor, mikor azt kérdeztem, mi történt. Nem reagált. Nem hallhatta szavaimat.

– Mi történt, Eszter?

– Semmi – suttogta sután, tenyerével takart ajkain át. Nem történt semmi sem. Elmentem arról a helyről. Elhagytam őt.

– Miért? – faggattam tovább, hasztalanul.

Hosszú percekig a visszafojtott lélegzet, halk neszezésekkel kísért sóhajok visszhangzottak; együtt ringatóztak Beethoven negyedik piano triójával, amannak allegrójával s az eső lágy kopogásával. Majd Eszter hirtelen felkiáltott s váratlan zokogásba fulladt. Mondott szavakat e kitérés alatt – pontosabban fel-felkiáltott –, amiket nem értettem. Magamhoz öleltem, mire belém csimpaszkodott s idővel megkönnyebbülve hümmögött még jó néhányszor.

Úgy véltem, mikorra már a muzsika is elhalt, és nem maradt más az eső staccatóján kívül, hogy Eszter elalhatott. Kibontakoztam öleléséből, hátrahagytam az ágyon fekvő-összekuporodva, és az ablak előtt megállapodva megkíséreltem kiverni a fejből az iménti ólomsúlyú konfessziót. A távolban a város fényei pislákolnak. Áttetszően meg-megremegtek, némely pontocskát a két ujjam közé szorítottam s ekképp vizsgáltam meg, mintha egy-egy apró bogár volna csupán. A hajnal váratlanul ért engem és az alvó lányt mellettem. Lassanként minden fölgyorsult, elviselhetetlen iramban követték egymást a nappalok, úgy, ahogyan most az éjszakák. Céltalanul flangálok a rakpart szürke és szennyes kövezetén, fejemben Arisztotelész axiómáival, Schiller verssorával, vagy azzal a jámbor gondolattal, hogy valaminek a lehetősége, hogy létezzék, elegendő ahhoz, hogy valóban létezzen, s hogy valóságos legyen. Valami mégis arra készlet, hogy eljárjak abba a pesti kerületbe, ahol valaha a galéria komor épülete állt. Megragadom kezemmel a drótkerítést, és a napsütötte, porig gyalult salakos földet fürkészem; talán abban a fikarcnyi reményben, hátha megpillantok egy sértetlen hanglemezt, egy vakrámát, festményfoszlányokkal, vagy csupán egy elkallódott, fekete szín szövetdarabot, mit magával ránt a szél. ■■■

Zsupos Norbert (Debrecen, 1989): nem sokkal tízéves korom után, úgy az ezredforduló környékén, családommal Baranya megyébe, Siklóásra költöztünk. A középiskolát Pécssett végeztem el, a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskolában, reklámgrafika szakon. Miután leérettségiztem, szakmai vizsgát tettem tervező-grafika szakmából. Azt követően Pécsen belefogtam egy logisztikai-szakmenedzser tanfolyamba, amit ímmel-ámmal elvégeztem, nem túlzott intencióval, szüleim közreműködésének jóvoltából. Jelenleg egyetemista vagyok, magyar irodalom szakos. S természetesen rajzolok, de legfőképp, írok.